

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Consequentibus Pertexens, Quae post beatum S. Xaverij
Obitum Soc. Patres ad Dei gloriam in iisdem Prouinciis gessere

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1667

27. Conuersiones ad Christum in Amboino.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11445

præcinate ex alumnis nuper seminarij Goani, quo pietatis expleto officio, vtrunque vna dissidentium Rectores oppidorum seu gubernatores conueniunt; sancitur ab iis inter mutuos amplexus, & pacifica officula communis pax, stabiliturque, data fide conseruandæ in perpetuum gemini populi tanquam vnus concordia; iureiurando præterea nobili Christianæ legis, æternum retinendæ, asserendæ æque armis communibus aduersus Mauros quamdiu aliquid suppeteret halitus & cruoris. Post quæ nihilo tunc fidelius pacta, quam deinde præstanda (vt ex consequentibus patebit) suam se quisque lætus in patriam retulit. Creuere autem Publici vtriusque effusa gaudia, faustissimo in Dei gloriam nuncio. Lusitani duo ab Homa castello prope Atiuem sito ad Patres legati, superueniunt rebus proxime confectis; mandatum sibi ab eius populi vniuersitate significant, aliquem petere, à quo numerus ingens ethnicorum beato fonte tingeretur; adsunt item postridie alij, suisque idem longius semotis publice flagitant; subodoratos hanc eorum mentem Saracenos arma expedire quibus Mahometo illos cogerent iurare, sed abhorrere ab eo grauius ac ipsa morte. Magallianes legatos secutus bimestri solum abluit octingentos, rite prius sacra edoctos mysteria. Inde Atiuem redux, vbi extabat ædes sacra, cum Patre Rodrigues, & primæuo illo neophytorum flore Christi natalem celebrauit.

Post hæc anno sesqui millesimo sexagesimo tertio ineunte labores vterque pariter integravit, excursionibus in adiacentes insulas strenuis; emendandis quæ dilabi norassent; confirmandis quorum teneritas robore indigeret; quæ pessum ierant erigendis, inter oppida Christo & Ecclesiæ quæsitæ, vnum fuit à duce quondam Lusitano, baptismi aquis expiatum, primis autem Maurorum incurfibus fide sancta euersum factumque Christo perduelle. Tunc vero demum æmulatione Rocaniuis, desertionis pœnitentia vehementer commotum: nuncios itaque ad Manuelem incolæ destinant rogantque per eum exorari Patres ad afferendam sibi sceleris veniam, & tingendos infantes octoginta, post defectionem suam in lucem editos. At hos Manuel pro suo in rem Christianam ardenti studio, acri perstrinxit obiurgatione, quod vitæ huius breuis, & miseræ, amantiore quàm æternæ, fidem Deo fregissent. Cæterum autem nisi pignori darent quicquid in bonis possidebant, nunquam se de illis rescribendis in album fidelium, deprecatores apud Patres accessurum; quid enim? Mauris cum essent confines, vbi modo nudatum conspicati forent ab iis acinacem; non ferro ceruicem, sed fuga iterum, & apostasia Christo terga daturos, iterato religionis Sacrosanctæ probro, & offensione publica piorum, quam conditionem seu tulit Manuel vt periclitaretur eorum constantiam, siue quod necessariam crederet; nihilo cunctantius admittunt quàm esset ab eo posita: quare hunc illorum solummodo, ad conditionis tam arduæ legem, paratum animum Rodrigues habuit pro magno fidelitatis promissæ pignore, statimque profectus, reconciliauit eos Ecclesiæ illorumque in-

27.
Conuerfio-
nes ad Chri-
stum in Am-
boino.

T infantes,

fantes, sacro baptisate in eam induxit: mirum de se, clarumque specimen conscientiæ, crimen tuum non fictè dolentis, præbuerunt; crucem defoderant inter Sylvæ inuia vepræta cum adigerentur à mauris ad defectionem, ut saltem ab iis illam tutarentur, ne qua violaretur iniuriâ; tunc ad eam suis restituendam honoribus processere in locum populus vniuersus vbi sepulta latuerat; resollam ingenti veneratione reportant, & denuo statuunt: inde quod diebus post solis occubitum, eam accensis circum luminibus, concursu, adoratione, cantu precum piarum prosequuntur. Ad hæc suorum legatorum publicè promissis, fortiter, eximieque responderunt, Maurorum minis generosè calcatis, quibus vrgebantur ad defectionem recidiuam; quin & manu armata cum illos instare accepissent, refixa cruce, & honorificè in humeros sublata, sedes illi, sibi que alias, spreta patria quæsierunt, mendici esto, & egeni, at salute contenti, quam temporaria, bonorum tenuium iactura, æternam coëmebant. Hac Patrum ærumnas consolatione diuina bonitas condiebat, ne abiectiores animis & opera fierent, ob defectiones inopinas neophytorum populorum, Maurorum violentia, metuque conscitas, quibus in eos frustra teri perdique labor videbatur; nam ad se denique, miseri & ad Christum redibant & quasi maiores è lapsu spiritus roburque ducerent, inde firmiter in gradu stabant: quibus autem viis ad hos modo, nunc illos diuersis in locis Christo adiungendos, Dei Sapia Patres immitteret, præter omnem cogitationem, arcanum erat prouidentia diuina, ex incomptis rationibus æstimandum, cum admiratione æterni consilij suos ad destinatam salutem dirigentis. Piratarum Maurorum nauigia duo prædæ aliquid per eas insulas venabantur; veriti Patres, ne quod occuparent Christianorum oppidum improuisi, eosque vel necarent, vel abigerent in seruos, armato confestim cercuro, insulas percursare, denuntiare periculum; Christianis animos subdere ad vitam armis; fidem si res posceret, vita propugnandam, præteruehentibus de repente atrox ingruit procella, & quamuis terram propemodum raderent, nec se vsquam in portum, aut littus eiicere valuerunt, nec saltem prehensis hæere Scopulis, quod rupem circuirent vndique præruptam, ad quam etiam fluctu vehementius æstuante, tantum maris accepit cercurus ut prorsus quidem impleretur haud tamen funditus mergeretur, cercuri figura illum summis in aquis sustinente; enatandi peritia fulti, nauæ cum paucis Lusitanis in mare desiliunt; patres cercuro affixi temerè prout agebatur, extabant alternis & obruebantur; mitius tamen sociis habiti, quos crebro vndarum ad saxa collisu, pessimè attritos, ægrè tandem correpta seruarunt vno amisso quem aqua sorbuit: cercurum quoque fors eadem subinde scopulis impingebat, iamque ictibus, & fluctui impar soluebatur, cum inde præsens auxilium adfuit vnde auctum iri discrimen putabatur, Patribus alioqui natandi expertibus in certum exitium ituris: Imminebat mari, summa illa ex rupe Maurorum pagus; qui conspicati ex alto naufragos,

dum

dum ad prædam, vt solent conuolant; duobus occurrunt Lusitanis, nudis, incermibus, laceris, adreptantibus per cautes ad ascensionem, stricteque acinace mortem iis intentant. Hic vociferari ad illos è cercuro Patres, & maris fremitu vocem eorum dissipante, signis vt poterant, & manuum eleuatione, illos à facinore inhibere, quo pietatis officio, mortem ab iis, & ab se pariter auerterunt. Iis enim agnitis, mente subito mutata Mauri, atollunt & ipsi brachia, clamore pacifico salutant commissis in modum nauigij tumultuariò trabibus, opem ferunt, & cercuro eductos in sicco statuunt. Tam alienæ ab omni expectatione caritatis, & lætitiæ causam ijs Deus indidit, subiti cogitati extemporaneum radium, ex quo sic apud se philosophati sunt (singulari omnino in Mauris miraculo, quorum fere ad Christum difficillimæ sunt conuersiones) argumentati sunt igitur diuino factum proposito vt ij Patres, ad pagi radices alliderent naufragi, quod ipsos eorum opera vellet fieri Christianos. Patres in proximum mapale curandos deferunt, reficiuntque omni officio, quod iis mercede longe ditiori rependerunt Patres, nonaginta illorum, sacro fonte ablatis.

Nec profus earum insularum ad Amboini ditionem spectantium, vel minimū angulum retinissent simulachra, cultusque Mahometis; exemplo conuersorum vicinos populos, horumque deinceps alios mira vi secum, rapiente nisi dæmones obstitissent, & Regis Aërij furor nuidiæ dæmonum adminiculantis: proferentem se in dies latius Christi cultum, sua interpretatus damna, nouum terra marique conscribere exercitum atrox vbique Christianis bellum inuecturus. Rex Iauæ Maioris, & ipse assecla Mahometis, & si quis alius, tractu illo vasti oceani armis potens, classem tunc ornabat nauium tredecim, quas Iuncos vocitant, ituras in Molucum ad Cariophyllum aduehendum, & aromaticam nucem, eiusque interiores culleolos; eadem vero expeditione Christianos quibuscumque possent clādibus vexaturas. Cum hoc Aërius, fecedere armisque iungitur, ad profligandos penitus Lusitanos; Babum Principem filium, cum exercitus robore, in oppida destinat sibi fida, sed Amboino contermina, vt sociatis copiis, Christianos vno furore opprimerent, & vero, portum primo statim incurfu; mox primarium oppidum; Itum denique integram occupant, inter Amboini insulas proximam, fabricatis illic per orium nauibus, coactaque in illas ex indigenis militia: quater mille aduersus Rocaniem bellatores obuertunt sed fossis, & aggere, præter quam sibi hostes sinxerant securam, arretamque ad defensionem; non sunt ausi tentare: dumtaxat fecialem misere clarigatum, pacem iis deferri, & societatem belli, modo ritum Maurorum admitterent; sin eam respuerent, toto laiorum iam iam adfuturo, suoque exercitu, ferrum, flammam, extrema omnia iis illaturos. At hic iam alij ab ijs qui fuerant, Christiani, generosè ac fortiter renunciat hosti iubent se iurata Deo & Patribus fidei constanter memores promissa, & minas perinde habere; flocci sibi & damna & patriam, & vitam, præ Christiana lege in perpetuum fore. Paucis inde diebus, ap-

parent tredecim Iauæ nauigia, vertuntque in portum Rocaniuensem proras, quem si occupassent conclamata res erat miseræ illius Christianitatis, quamobrem omnes pueri, feminae, populus ad crucem supplices fugere, opemque ploratu, gemitu precibus flagitare, quam illis Deus subitam, & potentem tulit. Resistente de repente vento, subortaque mox fœda tempestate, dissipatur hostilis exercitus, disijciuntur naues, calamitatis exitum, si qua fors daret arrepturæ, Amboini tres in portum succedunt, Deo harum salutem indulgente Christianorum consolationi & liberationi Rocaniuis à Mauris obsessæ. Cum enim per eas constitisset, Lusitanicas tres Rocaniue propediem adfore, armis & milite instructas, obsidione omissa Mauri, ex templo Itum rediere. Triremes porro has ductabat Antonius Paez, præstans quidem ipse magnitudine animi, sed contra tot hostium millia, malè prorsus à militibus paratus, cum solos triginta secum haberet Lusitanos: die tamen octauo postquam de illius nunciatum fuerat aduentu conspiciuntur in alto eius naues, & vento præter anni cursum, mirabiliter adspirante portum alacres capeffunt, ea populi gratulatione, vt si salutem periclitantibus, de cœlo ferrent; & fuit lætitiæ cumulus prodeuntium è navi Patrum optatissimus aspectus Antonij Fernandij, & Antonij Gonzalez subsidio sociis ab India missorum, sed P. Ferdinandi Alvarez & P. Manuelis Goetz paucis inde diebus inopinè ex Moluco appulsus inexplicabili gaudio affectit Christianos. Paez cum suis triremibus Mauros, vicina per maria venari aggressus, magnam edidit eorum stragem; qua simul accedente fama Regis Baciani numerosa classe Amboinensibus in auxilium properantis, cum esset ipsemet Christianus, scenam mutare Maurorum res, & nostræ; spiritus & arma tollere Christiani; suosque aggressores obsidere, & premere. Mauri partim se condere cauernis montium; partim sylvarum penetralibus, reliqui pacem quacumque daretur conditione impetrare.

28.
Labores PP.
& varia in
Atiue, &
Rocaniue.

Suum ergo Amboinensi Ecclesiæ serenum clementissimus Deus reduxerat, moxque Patres ad opus rediere, oppida inter se maxime frequentia partiri. Franciscus Rodriguez qui cæteris præerat Atiuensem sibi tractum omnem assumpsit, vbi tribus in pagis nongentos sacra vnda lustravit, præter hunc reliquas sociorum adibat stationes, ignem quacumque transisset sanctum spargens beneficæ aduersus animas caritatis. Inflammandæ autem Atiuensium pietati magnopere profuit Christi resurgentis solennis dies splendido Ecclesiæ ritu celebratus, novum barbaris illis admirandumque spectaculum. Templi parietes, bombyce vestiti damascena catapultarum fragor, musicorum symphonia, odorati suffitus, & quicquid demum excogitari pro loco & tempore valuit, magnificentia quo apud rudem, & egeam insularium illorum gentem, Christianarum rerum commendaretur dignitas & maiestas. Promulgata quoque illic est Iubilei indulgentia quam Patres Indiæ Orientalibus illis Ecclesiis impetrarant, auditaque tunc primum ab orbe condito,